

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 7.

V Ljubljani, 1. aprila 1876.

Tečaj XVI.

Šolski proračuni.

V prevdarek, komur je to mar.

Od kar je dež. šol. postava dne 29. aprila 1873 v djanje stopila, se je dajanje za šol. rečne potrebščine po ljudskih šolah mnogo spremenilo, in marsikje, namesto da bi se v smislu dane postave na boljše, se je pa v marsikaterem oziru na slabejše obernalo.

Prejšna leta se je po nekaterih šolah po vsakoletnem proračunu dobil od patrona določeni del, ki se je za naj silnejše potrebščine primerno porabil. Derva za šol. kurjavo so pa šolske občine po potrebi v naturi samé pripravile; a sedaj vsega tega več ni, ampak predlagajo se za vsako leto formalni proračuni v poterjenje; deželni zbor je proračunom skoraj povsod eno tretjino odbil; tako pristrizeni, s prečertanimi rubrikami so se vernili ti proračuni kraj. šol. svetu v izpeljevanje. Znano pa je, da krajni šol. svet nima eksekutivne oblasti, da bi izterjal odobrene zneske od posamesnih občinarjev; tedaj ne more tudi pri naj boljši volji ukreniti drugega, nego da priganja in nagovarja dotične župane, naj oni svojo dolžnost storé, ali ti se navadno izgovarjajo, da je to nemogoče in ljudje pravijo, da morajo že tako preveč šol. priklad (do 15 %) pri direktnih davkih plačevati.

Slavni c. k. okrajni šol. sveti po nekodi v tej zadevi ne storé drugega, kakor da po dotičnih postavnih §§. krajni šol. svét, kakor tudi župane opominjajo in priganjajo, da iztirjajo letne doneske v proračunu odobrene, in to je vse, kar se je v teku treh zadnjih let po nekaterih krajih zgodilo, da se namreč za šolske potrebščine ni krajcarja izterjalo.

Tako je zastran naj nujnejših potrebščin, kakor je na pr. šolska kurjava in dr.!!

Poglejmo pa si stvar bolj na tanko.

I. Deželna postava o šolskem nadzorstvu 25. februarija 1870 v §. 8. in 6. točki veleva, da imajo krajni šolski sveti narejati letne proračune za šolske potrebščine, te proračune napotiti na občinski zastop in račun storiti zastran prejetega denarja.

Krajni šolski sveti sicer narejajo vsako leto proračune in jih tudi oddajajo občinskemu zastopu, a računa ni treba delati, ker navadno denarja ne prejemajo od občinskih zastopov. Županje ali podžupanje nočejo dovoljene svote za šolske potrebščine na posamezne srenjčane razdelovati in navadno se izgovarjajo takô-le: Kako hočem ta denar od ljudi stiriti? Kdo mi bode kaj dal? Ljudje poreko: saj že plačujemo velike procente (odstotke) za šolo, kam bomo prišli z davki! Bolji bi bilo nam, da bi ne imeli šole . . .! Tako govore, ko bi imeli za šolo dati kako desetico. — Znano je, kako se je šolnina pobirala . . . in mnogo je šolskih občin, kjer še do danes niso šolnine skupaj spravili. — Posesniki, ki nimajo otrok za šolo, ti pa se kar po robu postavijo rekoč: Kaj mi bomo plačevali za šolske potrebščine, ki ne pošiljamo otrok v šolo? Župan in krajni šolski svet ostaneta tedaj na suhem; denarja ni dobiti. Rubiti ljudi za to, se navadno župan ne upa; stvar po malem zaspi, ker se vsak težavi in sitnosti rad izogne.

II. Deželna šolska postava 29. aprila 1873 št. 21. v §. 14. govori, da krajna šolska oblast določuje, koliko se sme potrositi za kurjavo, svečavo in znaženje šolskih sob, ter za vsako šolo najmanjši znesek, tako, da se manj ne sme potrositi.

Ko so krajni šolski sveti proračune, katere je pregledal in pristrigel deželni zbor l. 1875 v roke dobili, začudili so se, da se je znesek za to ali una stvar jako znižal, na pr. za kurjavo in snaženje šolskih sob. Ako se je tudi kaj denarja skupaj spravilo, dostikrat ne vedo, katere stvari bi se lotili? Več, kakor je bilo v proračunu poterjenega, noče izdati ne županija ne krajni šolski svet, in vendar to odobreno nikakor ne zadostuje. Tako je bilo na pr. za snaženje in kurjavo po nekaterih dvorazrednih šolah dovoljenih komaj 70—75 gl. Kdo bode za tak znesek prevzel kurjavo in snaženje v dveh šolskih sobah? Po postavi gre za vsako sobo 6 sežnjev derv, za 2 sobi toraj 12 sežnjev à 6—10 gl., in za kurjavo in snaženje naj manj 36 gl. — Pomniti je treba, da so derva marsikje draža, kakor v Ljubljani, kjer se šota in premog žge in se derva vsaki čas lahko kupijo. — Po več krajih so snaženje in kurjavo prevzeli učitelji. Ker pa denarja ni dobiti ne od županije, niti od krajnega šolskega sveta, morajo učitelji čakati, prositi, terkati — in ko bodo poslednjič vendar le svoje, ako ne pojde z lepa, pa z gerda, hoteli imeti, jih bode vse sovražilo.

III. §. 70. šol. in učn. reda dne 20. avgusta l. 1870 pravi: „Vsaki učilnici je imeti vsa potrebna učila in samoučila. Da se pripravijo, naj se šolski vodja zglašuje tistej oblasti, katera je po postavi v to odločena.“ Sl. c. k. dež. šolski svet z ukazom 19. decembra št. zapis. 2764/d. §. s. na tanko določuje, katera učna sredstva ali učila mora imeti vsaka šola.

Da bi jih le imela! Ako učitelj zahteva, da naj se potrebna in zapovedana učna sredstva napravijo, mu je v odgovor, da ni denarja. Brez tega se

pa potrebna učila ne morejo kupiti. Marsiktera šola je še dan danes brez potrebnih pomočkov, kakor je bila pred dvajsetimi leti, po nekaterih nahajamo eno ali dve tabli, kake stare, zamazane stenske table, in k večjem še kake podobe za nazorni nauk, ki pa še od sl. ministerstva niso dovoljene — in to je vse.

Take in enake zapreke jako opovirajo razvoj in napredek ljudskega šolstva, to je vsakemu razvidno. Istina je, da na jeden mah se ne dá vse storiti, a vendar enkrat se mora začeti, sicer ostane vse le na popirju, in učitelj, prisiljen v takih okolstvih delati, nemore ne naprej, ne nazaj! Slavne šolske oblasti naj bi tedaj v tej stvari storile kakor postava veleva; naklad na soseske mora biti, naj županje odlašajo in zavlačijo stvar, kakor hočejo, soseske bodo prej ali slej do zadnjega vinarja morale plačati, kar jih postavno zadeva. — Naj bi se tedaj sproti tirjalo, kar se ne da odlagati. Ako pomnoženi krajni šolski svet oziroma županija ne ume, ali si ne upa, naklada za šolske potrebščine narediti, naj prosi pismeno c. k. okr. šolski svet, da mu v tej stvari pomaga. C. k. okrajni šolski svet bode posredoval, da davkarije po predloženem proračunu na soseske naklad naredi, ki se bode enako drugim srenjskim nakladom pobiral pri davkarskem uradu, in šole bodo tako dobile potreben denar za stvarne šolske potrebščine. Ta pot je krajnim šolskim svetom odperta; občine bodo lože za vsako leto sproti plačevale, kakor za 2 ali več let skupaj; šole bodo dobile potreben denar za kurjavo i. dr. in kar ne moremo nikdar dosti povdarjati, vsa stvar se ne bode učitelju podtikovala, on ne bode vsem sosesčanom razpostavljen kakor grešen kozel za vse, kar morejo plačevati. Tako bi bil odstranjen velik zadržek šolskemu razvoju in napredku.

O t e c

Marko Pohlin.

v.

Slovnica je prvi pomoček, da se jezik ohrani, drugi pa popolnoma slovar, ki ga že tudi pripravljam in ga očetovini na korist delati hočem, ako me bo le kdo podpiral. Brez teh dveh perutnic si jezik ne more pomagati navkviško. Tako je besedoval otec Marko v predgovoru k svoji „Kraynski Grammatiki“ l. 1768, in je tovarše svoje vžgal tako, da so po njem kar hrepeneli ter hrepenenje to razodeli celó v Pisanicah l. 1779 v lastni pesmi: „Kraynska Dushella shelly tudi svoj Dikzijonarjum imeti,“ v kateri mati Krajna govori na pr.:

Lubizhki teh Modriz!

En' Besednishe vi mi marnu skup flofHITE,
De tega nimam jelt, Tu je she mene sram.

Vi bodite mofhji! vi mujo si vlamite,
 Stopite urnu skup, ter pomenite se;
 To pravopisnost bersh med sabo vi sklenite,
 V' ti mor'te narpoprej vi fastopiti se.

— — — — —
 Synovi! Mate sem, Mater obwogatiti
 Nekar o! nej nabo vash put vam pregrenak.
 Synovi! Mate sem, Mater zhaftito f'riti
 Nekar o! nej nabo vash trud vam pretefhak.
 Stopite skup, ter si naspruti pomagajte,
 Šazhetek je tefhak, tu dellu bo lohku;
 Stopite skup, ter le blagu si posvoj'vajte,
 O vam je, more bit', tud' tu she preteshku?

Česar pa „Lubizhki teh Modriz“ skupno niso storili, učinil je hrabri otec Marko sam, ter dal l. 1782 na svetlo slovar s tem-le naslovom: „Tu malu **Besedishe** treh jefikov. Das ist: Das kleine Wörterbuch in dreyen Sprachen. Quod est: Parvum Dictionarium trilingue, quod conscripsit R. P. Marcus a S. Antonio Paduano Augustinianus Discalceatus inter Academicos Operofos Labacenses dictus: Novus. Permissu C. R. Commissionis Revisionis librorum. Laibach, gedruckt und zu haben bey Johann Friedrich Eger.“ — Z ozirom na njegovo pomenljivo glasilko: Collectis oritur Novus Academicus Operosus Labacensis — preslavlja tolikanj marljivega pisatelja nasprot trotom ali nemarnim bučelam na drugi strani brat Jos. Pohlín, duhovni pomočnik pri sv. Štefanu na Dunaju, v distihih latinskih na pr.:

. . . Quot libros patria, longum fit dicere, lingua
 Vulgaris, Gentis gloria Carniolae!
 Carniolo per Te Mufas fermone canentes
 Orbis miratur, prodigiumque putat . . .

Predgovor, v katerem se p. Marko kaže v vsi svoji šegavi učnosti, glasí se — prepisan v Gajici — takole: „Le en odgovor je ta predgovor, s' katirem se otšem unem koker en Kratérus odgovoriti, katiiri so že poprej, predn so te bukve videli, veliko čez leta Dikcionarijum, čez njega besede, čez tehisteh zastopnost, inu branje veliko govoriti imeli. Mene ni tu govorenje nekar v' ti narmajnsi reči ostrašelu. Le tolkajn več je mene užgalu, moje delu naprejgnati.

Tem bukvam be bil znal enu naznanu ime: Volnâk dati, v' katiremu 24. pajnov polneh satovja, medú, voskâ, sterdú, zalôge, obnožne itdr., tuje: tolkajn besedi, katire je Krajnska čebela po Abecedikarski versti skup znosila; al jest sem se rajši enega znanega, od več drugeh gorizetega imena Besediše, Bukve teh besedi prijel. Koker tudi res neč drugega niso. Al kaj je na imenu ležeče? Kolkukrat nas je že ta perve list eneh bukv fratál! Tu so teiste bukve, katire njih je že tolkajn toku močnu, toku dolgu, inu skorej brez usega upanja od cele

dužele želelu. — Inu kaj? — Lè tu malu besediše? — Jeli tu muje urednu iz eno tako merveco vsega želne postreči? — Ha! Koku so pač spet visoke gorre le eno mišeko rodile! — Zakaj ne tu veliku? — enu popolnema besediše? — Zakaj? — ja! zakaj nek ne? — Zakaj se nise lubè Krajnc! že zdavnej poprej doliusedl, ter, koker be pihnel, en velik, en cel popolnema Dikcijonarijum spisal? To čast be bil Tebi iz serca pervošil. — Inu mordej je že tudi merski edn od dvajstu lejt le-sèm, kar smo začeli Krajnci latinske čerke špogati, začel; al kumej ABC spisal, se pak že tudi naveličal, ter use skupej naenkrat na kol obesel? Toku leže v' miru dostireh dobre misle, inu vole zakopane, ter ostanejo za vselej en nagodne sad, en skazen porod, en jalov pajn. Mačeca je preslaba bla. Nekar ena mišeka ni iz tega hribca na dan prišla.

Spod mojega čebelnaka je leta prična mala miš: tu majhenu delce, tu malu besediše perlezlu, kar je le vonder uselej bulše, ked neč. — Al le poterplenje, le perpomoč, le podporno, inu čas, tok be utegnili močni levi, veliki sloni se roditi. S' časama ratajo jaki korenaki, katiri so se ked mali otroci rodili. Use se zna še zgoditi. Na dobri voli nobenemu namanka, enem še tudi na muji ne, le Kratkočasnoste, jegre, pojedne, sprehanje, dolgočasnu pogovarjanje, inu obiskanje merski enem taiste čas, katir njim poleg dolžnust svojega stanu prestaja, temu delu, v' katirega so scer zalubleni, oduzamejo. Noben dan nima brez čerke prejdi, per katiremu je glava od nature, in uka zatú, de je v' stanu tu ne le skuz volo, temuč še tudi skuz ubijanje te glave, inu v' dijanju zveršiti, inu na konc perpraveti.

Kaj je tega tolkajn treba? Tukej leži tu malu delu v teh treh v naši duželi navadneh jezikeh pred očmi. Jest vem: quantum distent aera lupinis, kaj usaka stvar zeno ceno ima: inu Ludji bistrega spoznanja tudi nabodo tega dela za kaj cel toku malega deržali, koker njemu na čelu zapisanu stoji itd.“ (*kaže, kakošne besede se v njem nahajajo itd.*)

Al dosti besedi je, katireh merski edn nazastope: katireh ta desetè še nekol šlišal ni. Tu se meni malu reče. — Kedu je taiste, katir, deslih be meni en jezik, navem koku dobru, znal, be meni vse besede svojega jezika zastopil, inu povedati v stanu bil? Nej meni kmalu iz glave en Latinc pové, kaj se tu reče: Literae adespotaee etc. ali en Nemc, kaj se prave: Brodemen, nippen etc. Ta večje dejl more jidti svoj orakel, svoje besediše poprašati. Toku je le, inu zatega-volo so tudi te bukve med ludi dane, de be Krajnci imeli, kam be hodili teiste besede iskati, katire, kader njih bero, ali šlišejo, nazastopejo. Use besede so iz veliko mujo koker use rože po gorri Hymettus, ali iz utisnened ali iz pisaneh bukuv skupzbrane. Skuz te Erythace sem se jest oživel, ter moje pajne bogatu napolnil.

Per usemu temu neč mejn vonder enem ene, inu druge besede nadapadejo; al zakaj ne? — Ke Krajske niso — so slovesam reči, ukradene — so Hrovaške, so Koroške, so Bezjaške, so — Kedu prave tu? — en Hrovat zares ne, ampak en tak, katir nazna nekar Hrovašku, nekar Krajsku. O! kedurkol si kaj takega misle, tega prosem jest, kar narbel lepu morem, nej meni za naše Krajske dužele časti volo kaj več bulši krajskeh besedi pove, jest njuh otšem v svojemu temu velikemu besedišu popraveti, inu perstaveti.

Še nekaj. Dosti besedi se narajma, katireh eni namorejo brati, po nobeni viži skupspraveti. Kaj morem jest zatú! Koker oni neč zatu namorejo, de jest naznam Turških, ali Kopteš čerk brati. Jest se njuh tudi nekol nisem učil. Al Krajski beró latinske čerke. Tsevede! koker Latinci Laške, ali Francoske liste. Narpoprej je treba v Kranêum hoditi, ter brati se učiti, kar se otše znati, scer ni neč od tega govoriti.

Te, inu take reči sem jest že večkrat šlišal brez use navole; ke vem, de se je tudi drugem imenitnejšem pisarjam toku godilu, katireh nigdar zadosti prehvalne pisanice so se skuz kup teh samu sebi zastopne dazdevajočeh vedomcov koker skuz ossklivne šibe ulekle.^v (*Nato pové takim nemarnim zabavljivcem in preganjavcem — ropancem, navratnicam, Momusovim bratom, radovoljno slepim — nektere pikre, češ, kar je mož previdnih in umetnih, ti bodo že čislali moje delo. Curabit praelia Conon itd.*)

„Naposled vošem jest vam delovne, inu od useh terpečnost proste Kompagije, use časti uredni Perjatli, Patrijoti, katiri si perzadevate Krajske jezik, inu te umetnoste naše rojstne dužele pouzdigneti, inu useskuzi k večemu gorijemanju perpraveti, use dobru, ter prosem, pustite si iz mojem delam, inu posebno s tem mojem Komozisam postreči, katirega vam zdej tukej pomoliti to čast imam

Vaš

Podlofhne slufhabnek
P. Marka.

V^o Lublani na 24. Velikega Serpana 1781.

Qui legis ifta, tuam reprehendo, fi mea laudas

Omnia, stultitiam: fi nihil? Invidiam.

Tinnul. ad Bos in Lin.

Učitelj Ljudomil v nadaljevalni šoli.

VI.

Vrenje, parenje in hlapenje.

Ljud. Do sedaj smo se učili, kako toplota spreminja terdna telesa v tekoča. Povedal sem vam, da terdna telesa pri stanovitni toploti

postanejo tekoča. Sedaj mi pa povejte, ali ste že kedaj vidili, kako segreta voda ali krop vré?

Učen. O to pa dobro vemo. Voda pri ognju začne mehurčke poganjati, ti se kviško vzdigajo, voda začne kipeči in dalje ko voda vre, manj je je v piskru. A prosimo, povejte nam, zakaj se krop tako kviško poganja in zakaj ga je čedalje manj v posodi!

Ljud. To je tako. Če vodo v posodi grejemo, vidimo, da se delajo majhni mehurčki, ki se kvišku vzdigujejo. Kolikor bolj se voda ogreva, in se bliža njena toplota 80° R., toliko hitrejši se delajo mehurčki in toliko večji so. Ko je voda do 80° R. ogreta, vidimo, da se na dnu posode delajo mehurčki, ki se skozi vodo dvigujejo kviško in pobegnejo v zrak, ti dvigajoči se mehurčki podele vodi kipeče gibanje. Takrat pravimo: voda vré.

Učen. Kaj pa je v tih mehurčkih?

Ljud. Pervi mehurčki so le zrak, ki se nahaja tudi v vodi, večji in poznejši pa so voda, spremenjena v paro. Kolikor več mehurčkov se toraj dela, kolikor hitrejši se dvigujejo, toliko več vode se spreminja v pare, toliko hitreje se voda v posodi znižuje, poslednjič se vsa posuši, ali voda je v podobi pare pobegnila v zrak.

Učen. Ali se tudi druga tekoča telesa zamorejo spremeniti v paro?

Ljud. Skoraj vsa telesa toplota spremeni v paro, se vé, da mora biti za nektera telesa toplota jako velika, v tej pa se tudi kovine n. pr. železo, baker, platina, spremene v paro ali hlap. Se vé, da na zemlji nimamo tako velike toplote, da bi najtërša telesa spremenila v paro — toda na solncu se vsa ta telesa nahajajo v podobi plinov, kajti toplota na solncu je tako velika, da se ji najhujši na zemlji znana umetno narejena toplota od daleč ne more primeriti. Opozoriti vas hočem na neko drugo delo modrosti stvarnikove. Na zemlji nahajamo terdna in tekoča telesa, ko bi bila toplota veliko večja, kakor je sedaj, bi se tudi vsa terda telesa morala spremeniti v tekoča, vsa tekoča pa v paro.

Učen. Potem bi pa bilo konec sveta in vseh stvarjenih reči. Čudna je res narava v svojih silah.

Ljud. Res je tako. Sila, s katero se delki teles skupaj derže, je skoz in skoz odvisna od toplote. Ako si mislimo celo tvarino, iz ktere je naša zemlja sestavljena, veliko tisočkrat toplejo od vrele vode, bila bi zveza med posameznimi delki tvarine popolnoma pretergana. Če bi toraj zemlja padla v morje solnčne vročine, spremenila bi se hitro v paro, kakor se spremeni kapljica vode v hudem ognju. — Ako bi pa nasprot toplota zemlje veliko manjša bila, kakor je zdaj, kaj bi se moralo zgoditi?

Učen. Vse na zemlji bi moralo zmerzniti.

Ljud. Tudi to je res. Ako bi toplota bila več tisočkrat manjša,

bi se vsi delki tvarine tako terdno skup držali, da bi jih ne mogli ločiti z nikakoršnem orodjem, življenje na zemlji bi bilo nemogoče. Pri toploti pa, kakoršna je zdaj navadna, je to drugače. Ravno v zadostni meri imamo toplote, da so nektera telesa vendar še terdna, druga pa kapljiva in plinava, ravno v pravi meri je toplote, kakoršne je tudi za razvitek rastlinskega in živalskega življenja potreba. Tudi to nas toraj spominja na modrost Njega, ki je vse poklical v življenje in zaklicati moramo: vse si po meri in številu in po teži obravnal. — Če se voda sogreje v posodi, kakor sem poprej omenil, se spremeni v paro, in ta se, ker je ložja mimo vode iz posode vzdigne v mehurčkih in se pomeša z zrakom. Voda se toraj ne izgubi, ampak spremeni se le v drugo stanje, v paro. Pa voda se spremeni tudi v paro, če se tudi ne ogreje, samo ako stoji v odperti posodi prosto na zraku, to vam je že tako znano, da se voda ali tudi druga tekočina na prostem izhlapi ali izpuhti, samo to izhlapanje se godi veliko bolj počasi, tako se pota in tudi močvirja v suhem vremenu posušijo. Sedaj pa veste, zakaj je vode v posodah čedalje manj, dasiravno je nihče ne odjemlje, zakaj se potoki ob suhem vremenu tako usuše?

Učen. Zato, ker se voda spreminja v paro, kaj ne?

Ljud. Da, voda se na poveršju izhlapuje in to izpuhtenje je eden iz med nar bolj velikanskih prikazkov v naravi. Pomislite le, koliko vode se vsaki dan izhlapi. Leto in dan reke neizmerno veliko vode izlivajo v morje — in morje ne postane večje, zakaj ne?

Učen. Zato, ker se na poveršji voda vedno izhlapuje.

Ljud. Pa tudi iz poveršja rek, potokov, studencev in jezer voda vedno izhlapuje, in učeni so preračunili, da vsaka kvadr. milja vode v 24 urah izhlapi 400.000 kub. metrov vode v podobi pare. Pa ne le iz vode, ampak tudi iz zemlje sploh, iz žival, iz rastlin voda izpuhtuje. Človek v 24 urah izhlapi čez 1 klg. vode, veliko drevo pa okoli 400 kub. decimetrov. Glejte vse to so velikanski prikazki, na ktere pa malo mislimo, ker niso taki očitvidni, ampak se le bolj tiho, brez hrupa in šuma godijo, toda mirno tiho delovanje je velikrat večje vrednosti, kakor bahato razkazovanje. — Lahko mi bote zdaj odgovorili, zakaj se pa mokro perilo na zraku posuši?

Učen. Zato, ker voda v drobnih luknicah zadrževana se izhlapi v suhi zrak, ker se pa zrak vedno giblje in premika, paro odnese in zopet druga suha zračna plast pride v dotiko s perilom. Ker se pa zračne plasti pri vetru nar hitreje menjajo, se tudi perilo pri vetru bolj hitro suši.

Ljud. Zakaj pa perilo razprostrejo?

Učen. Zato, ker voda se izhlapi le na poveršji, toraj, kolikor večje je poveršje, toliko več se je izpuhti.

Ljud. Zakaj pa se jeseni ali po zimi zunaj perilo ne posuši?

Učen. Zato, ker je bolj merzlo, čim gorkeje je, tem hitreje se voda spreminja v paro.

Ljud. Nekoliko je že to vzrok, toda še bolj to, ker je zrak take dneve z vodnim soparom že napolnjen. Zrak le neko določeno mero sopara more sprejeti, če je ta mera napolnjena, je s soparom nasiten, toraj še drugega ne more sprejemati. V suhem zraku se perilo hitreje suši, kakor v mokrem. Sicer tudi toplota pripomore k hitrejem izpuhtevanju, ker gorak zrak ni tako hitro nasiten s paro. Da se pa tudi pri najhujem mrazu voda izhlapi, vidimo iz tega, da se perilo tudi ob mrazu suši — posebno če je zrak suh. Kakor veste, je na ravniku vročina največja, vendar se na tem kraju voda iz morja ne izhlapi najhitreje, in sicer zaradi tega ne, ker je zrak preveč miren. Sopar, ki se v hudi vročini iz morja dviguje, ostaja nad vodo, zrak je nasiten ž njim ter zadržuje daljno izhlapovanje. Pri 28° severne in 18° južne širjave se pa voda veliko hitreje spreminja v paro, akoravno vročina ni tako velika, ko na ravniku, pa živi pasatni vetrovi hitro odnašajo dvigajoči sopar, da novi imajo dosti prostora se vzdigovati iz vode. Ravno zaradi tega hitrejšega in močnejega izhlapovanja vode, je morje pri 28° severne in 18° južne širjave bolj slano, kakor na ravniku.

Spominske slike iz svetovne razstave l. 1873.

Načertuje Jos. Levičnik, učenik.

(Dalje.)

Motto: „Človek se uči
Dokler živi.“
Narodska prislovica.

Učna soba Švedske šole, jako prijazna in prostorna, pravilno dolga in široka, ter 7 metrov visoka dvorana, storila je v prvem hipu na me kaj prijeten vtis. Pa ni bila edino le dvorana sama, ki me je zanimala; — kamorkolj namreč sem se ozerl, zapazil sem povsod toliko „šolsko-modérne“ oprave, da sem tudi tukaj, kakor v Avstrijski izgledni učilnici, sam pri sebi djal: V takej-le šoli delovati, to mora biti učitelju resnična slast. Lega učne sobe bila je pravilna, od vzhoda proti zapadu obernjena; svitloba je dohajala od jutranje in poldanske strani. Na vzvišenem prostoru učiteljevem (na zapadni strani) so bile ob straneh katedre, (na kateri nahajal se je med drugim tudi predsedniški zvonec), razpostavljene table za lepopisje, narekovanje (diktando), računstvo in za glaske (sekirce = Noten), računski stroj, harmonium z množino pevskih knjig, in zemeljska obla. Pa to ni bilo še nikakor vse, kar je razpo-

stavljala Švedska šola na ogled. Ob zadnji steni stale so namreč omare s prozornimi durmi, napoljene čez in čez z naravoslovnimi učili. Zlasti veliko je bilo nakupičenih lésnih plemen in mineralij; pa tudi dokaj fizikalnih aparatov se je ondi shranjevalo. Ob vzhodni steni stale so zopet enake (prozorne) omare z obilnimi domačimi in ptujimi prirodnimi pridelki (Naturprodukte). Vse to je bilo resnično izverstno vredjeno, in je bil po večjem vsaki pridelek vložen še v posebno steklenico (Präservativglas). Nasproti tej steni so bili (na stenskih oddelkih med okni) na mičnih podslombah poleg trombe in bobna rázpostavljeni večji in manjši leseni strelivni modeli, pa tudi prave puške, s katerimi se manjši in večji šolarji že precej v otroških letih vadijo v orožji, kateri uk spada ondi baje med prvotne v ljudski šoli. Kar je bilo poleg popisanih predmetov še prostora po stenah, poopete so bile z mnogoverstnimi slikami za kazavni poduk, na pr. z zemljevidi, atlanti, raznimi obrisi splošnimi in posebnimi (Detailkarten), s slikami raznih podnebij (Zonenbilder) in narodskih nóš (Nazionaltrachten), kar služi dobro k zemljepisni tvarini. Tudi risanskih predložkov (Zeichenvorlagen) v obliki stenskih tabel se ni manjkalo.

Kar zadeva šolske klopi, so bile priredjene vsakemu učencu posebej, in sicer tako, da učitelj k slehernemu posebej in na vsako poljubno stran zamore blizo priti. Slične so bile zelo unim, ki sem jih že v prejšnem listu popisal; največjo razliko zapazil sem pri zadnjih naslonilih (Rücklehne), ki so bila, ako se prav spominjam, komaj za decimeter široka. Po mojih mislih taka ozka naslonila dobro služijo v to, da otroci morajo vedno ravnomerno (po konci zravnano) sedeti, — posamesni sedeži imajo tudi svojo dobro stran gledé miru v šoli in prostega in neomejenega gibanja pri raznih opravilih.

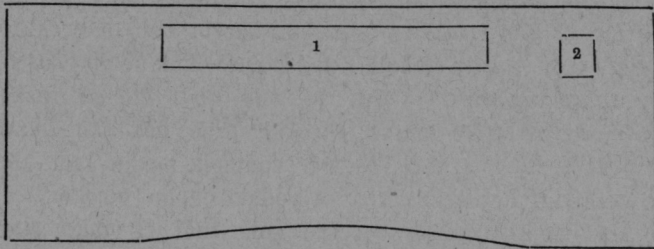
Posebno, posebno koristna pa se mi je še videla ena naprava, ki je bila s to učilnico združena, šolska, ali bolje: ljudska (občinska) knjigo-shramba (Volksbibliothek). Prislonjena je bila namreč šolski sobi na severni strani (blizu zvišenega kraja, kjer se je nahajala učiteljeva katedra), neizrečeno mična mala izbica, zelo enako „hišnim kámram“ pri naših kmečkih hišah. Prozorna vrata peljala so v to shrambico, kjer je bila shranjena v ličnih omarah prav znamenita zbirka čedno in terdno vezanih knjig. Kakor me je zagotóvljal zvedenec, so bile knjige raznega podučnega, zabavnega, in tudi — — — verskega obsega. Mala mizica s stolom vred pri oknu te male sobice je prav pripravna tudi za kako drugo tiho delovanje učiteljevo. Čul sem, da so te knjižnice občinska lastnina, ker si jih one same omislijo. To da s tem Švedje ne zveršijo še vsega, ampak, — in kar je glavna stvar: oni se baje knjižnic tudi posebno marljivo poslužijo, da si v branji iščejo zabave, véd in izobraženja. Učitelj je občini ob enem tudi knjižničar.

Ker je bila s popisanimi stvarmi šolska sóba tako napolnjena, da kaj več v njo ni bilo lahko razpostaviti, ker bi bilo to berž ko ne oviralo prijeten vtis, je bilo nekoliko predmetov tudi še po podstrešnih prostorih na ogled izloženih. Videti je bilo ondi mnogo raznovertnega orodja; Švedske narodske oprave; otročjih igrač; nekoliko slikarij; mnogo šolarskih ročnih del i. t. d. Posebno zanimal me je tam abecednik z vzišenimi čerkami (Relief-Lettern) za poduk slepim otrokom, kar mi je svedočilo, da imajo Švedske začetne šole tudi za take reveže svojo hvalevredno skerb. —

Oziroma na vse v tej kratki obravnavi popisano se toraj ni čuditi, ako zvedenci terdijo, da je na Švedskem celo med hudodelniki komaj tri odstotke takih, ki ne znajo ne pisati, niti brati. Sploh moram pripoznati, da mi je vse v tej učilnici jako, jako dobro dopadlo, in se toraj nisem zadovoljil, da bi jo le enkrat obiskal, ampak skazoval sem ji dva dneva to čast! Z manoj vred izrekli so se o njej tudi mnogi drugi popolnoma hvalevredno. Bral sem pozneje enkrat posebno hvalno razsodbo nemškega strokovnjaka o tej učilnici. Med drugim zapisal je: „Das schwedische Schulhaus gehörte mit seiner Ausstattung zu dem Besten, was die Weltausstellung auf diesem Felde zu bieten hatte“.

Pa tudi razsodna komisija svetovne razstave odlikovala je to šolo, po meni le bolj poveršno in slabotno popisano, in vso njeno notranjo opravo s podeljenjem častne diplome. Čul sem poznej še iz čisto zanesljivega vira, da se je slavna Švedska vlada videla in čutila s tem proslavljenjem toliko češena, da je svojo šolsko sgrado z vso opravo vred poklonila našemu naučnemu ministerstvu na dar. Ko bi moj nasvet imel kako moč, pač bi hotel reči: — Slavno ministerstvo za uk naj blagovoli Švedsko šolo z vsemi učili vred ohraniti permanentno, ter naj bi jo postavilo na tak priročni kraj, da bi si jo vsi učenci, ki dospejo iz posameznih provincij na Dunaj, mogli ogledati. —

Kot dostavek k tej obravnavi naj še povem — ker mislim, da stvar le-sem spada — da je bil nek Švedski posestnik in fužinar — menim, da sem si prav zapomnil njegovo ime: Finspong — razpostavil v posebnem poslopju mnogo tacega, kar se zanimivega nahaja, prideluje in izdeluje na njegovem posestvu. Naj odličnejša stvar bila je, velikanski top, iz njegove železniške livarne, ki ni tehtal, nič manj, kot 145 stotov (centov). Ker ima omenjeni gospod na svojih posestvih za otroke podložnih delavcev lastno šolo, bilo je tudi iz nje marskaj prav mičnega razpostavljenega. Šolska klop vravnana je bila tudi le za enega učenca, in sprednja verhna polica imela je na pr. tako-le obliko:

(Štev. 1 kaže plitvo vdolbljeni prostorček za peresa, svinčnike in čertal-nike; št. 2 pa tintnik.) V tem oddelku bila mi je prilika pogledati tudi bolj natančno v učne knjige Švedskih začetnih šol. Naj bolj dopadli so mi: abecedniki, berila in zemljepisnice, ker je bila v njih vsaka bolj zna-menita stvar pojasnjena s prav lepimi in natančnimi ilustracijami, kar uči-telju podučevanje dokaj polahkuje, mladini pa pojasnuje. Razpostavljeni učenški rokopisi bili so tudi precej čedni in lepi. Videti je bilo dalje tu mnogo djanjskih učnih pripomočkov; — posebno odlikovale so se mineralije, kakor tudi Švedska žitna in sočivna plemena, katerih zernje je bilo vsako posebej vloženo v svoje in dobro zamašene steklenice. Na-pisi na sprednjih straneh so tolmačili kaj je to ali uno?

Po vsem tem se spoštovani g. g. sobratje lahko prepričajo, kako zelo se Švedske učilnice trudijo, mladino svojo na vse načine praktično izobraževati. Čast takemu národu!

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Iz Notranjskega. Dné 6. in 7. marcija t. l. smo imeli učitelji logaškega okraja pó preteklih 2 letih v Cerknici zopet konferencijo, katero ima sklicati c. k. okraj. šol. svet vsako leto enkrat. Da se popred ni sklicala, bilo je krivo, ker ni bilo okrajni šolski blagajnici še skrinjica narejena in učitelji so imeli še za zadnjo konferencijo (23. in 24. febr. 1874) potnino na dobrem.

Pri zboru je bilo zastopano 10 ljudskih šol, 1 trirazredna, 3 dvorazredne in 6 enorazrednih, po 14 učiteljih in 1 učiteljici. Dve enorazrednici nimata že od začetka šolskega leta učitelja. Na dnevnem redu so bili med drugimi na-vadnimi postavno določenimi točkami:

1. učni načerti,
2. okrajna bukvarnica,
3. ponavljalna šola,
4. volitve stalnega odbora in buk. odseka. —

Po kratkem ogovoru nadzornik izvoli g. Božiča za svojega namestnika, zapisnikarja pa sta bila g. J. Žirovnik in g. J. Benedek. Zastran važ-nosti 1. točke se je potem koj razgovor pričel o učnih načertih. Vsak stavek in določba se je dejal na rešeto. Pri naj boljši volji: »točno deržati se po načertih«, pokazalo se je, da na deželi ni učitelja, ki bi bil s svojo deco kos

velikanskej nalogi. Tedaj se učno gradivo na enorazrednicah jemlje v naj skromnejši meri, na 2- in 3razrednicah pa v večji.

Razdelitev na oddelke po starosti ni opravičena. Znanstvo je in mora biti vselej merodajno. Sicer pa se oddelki sami delajo v šoli, ki pa so v protislovju z oddelki učnega črteža. Razne okoliščine na deželi, slabo vreme, zima, revščina, vplivajo presilno na šolski red in so vzrok raznih oddelkov, na ktere naj se po mnenju nekaterih ozir jemlje, po misli drugih pa ne. Deca naj skerbi, da dohitijo one učence, ki vedno dohajajo v šolo. Tudi bi učitelj ne mogel nikdar vse ali vsaj več del učne tvarine zmagati, ko bi zarad izostalih, če jih je tudi pol šole, nauk vedno od kraja pričenal. — Zborujoči tudi vsi svoje začudenje izreko, kako se je smoter vsega nauka mogel enorazrednicam skoraj tako visoko nastaviti, kakor 8razrednicam? Vsaj je z oddelki vendar težavnije podučevati, kakor brez njih. Učitelji naj skerbé, da se deca kolikor le mogoče v eno celoto združi, sicer bi konsekvence zahtevala napravo 5—6 in še več oddelkov. Pretresovalo se je tudi prašanje: Bi li ne bilo dobro, da se učna tvarina enega leta raztegne na dve leti, in učenci le vsako drugo leto na novo vpišejo? Ker ideja ni vtemeljena v postavi, ter se praktičnost ne more s fakti dokazati, ostalo je vprašanje odprto, in dobro bi bilo, ko bi se glasovi »pro et contra« tudi drugod zaslišali. —

Tudi število učnih ur na teden je enorazrednicam nedosegljivo. Za viši oddelek jih je največ mogoče 15, za nižji po zimi 10, po leti pa 12 $\frac{1}{2}$ do 13 ur. Sklep: Slavni dež. šol. svet naj bi v tem smislu učni čas odmeril. Učitelj lahko tudi 40 ur podučuje, a mladina ne more toliko časa v šoli ostajati, ker se more za pot na teden 10 do 15 ur hoje računati. — Po zimi je le 8 ur svitlega dneva! Tudi majhna plača in mnogo dela pri taki odgovornosti se ne vjema. — Tudi ni dobro, da se deca srečava, večji domu in manjši v šolo gredé. Tu nastane mnogokrat pretep in druge nedostojnosti. Če je preveč ur nauka, se pa temu ni ogniti. — Ravno tako je večina glas vzdignila zoper pol-urni direktni in indirektni nauk. Tak nauk se ravno prične in že neha, tedaj naj bi raje po celo uro trajal posrednji in ravno toliko neposrednji nauk. Izverstna disciplina in dobro pripravljen učenik more tudi v pol ure kaj storiti. Zerno k zernu pogača itd. No, zbor se je zedinil za zadnji predlog t. j. celourni nauk enega oddelka.

Prva učna razstava v Gorici l. 1875. Poročilo razstavnega odbora — tako se zove brošura, ki je ravno kar izšla v Gorici, ki popisuje prvo deželno učiteljsko konferencijo in ž njo sklenjeno razstavo učil ljudskim in meščanskim šolam od 12. — 18. oktobra p. l. v Gorici. Vže pr. l. smo v 22. l. »Učit. Tov.« str. 348 — 350 in v 23. l. str. 364 — 366 govorili o razstavi in o učiteljski konferenciji, sedaj pa, ko imamo avtentična poročila hočemo dostaviti in popolniti, kar tačas ni bilo mogoče. — Naše tovariše na Goriškem pa zavidamo zastran njih napredka pri šolstvu, to je bil prvi vtis, ko smo brali pr. l. poročila o konferenciji in razstavi, in toliko bolj pa je letos, ko imamo popolno poročilo pred sabo. Osnovatelji in voditelji razstave in konferencije res da! lepšega plačila ne morejo pričakovati, kakor so ga tukaj, pri občnem priznanji, dobili.

Omenjena brošura najpred našteva vse daljne in bližnje priprave za konferencijo in razstavo, in navaja dnevni red za konferencijo, pove tudi, iz česa se imajo plačevati stroški za razstavo. Obiskovalci razstave imajo plačevati vstopnino, samo ljudsko-šolski učitelji so bili vstopnine oproščeni. Iz brošure zvemo tudi, da so bili v komisijo za presojo razstavljenih reči povabljeni dosto-

janstveniki raznih stanov. Dne 11. okt. 1875 je imela razstavna sodnija (komisija) prvo sejo in si je v predsednika izvolila g. dr. Pajer-ja. Nadzornik g. Klodič je bil v poznejših sejah navzoč kot gost in izvedenec.

Sodnija se je razdelila v 4 odseke, katerih vsacemu je bil en razdelek razstavljenih reči odkazan. Obsegal je I. razdelek: nazorna učila, učila za jezik in računstvo, otroške verte, šolske priprave; II. razdelek: vse pomočke za zemljepisje, zgodovino, geometrijo, naravopisje in naravoslovje, risanje, pisanje in muziko; III. razdelek: učenske izdelke in knjižnice; IV. razdelek: svilorejskega poskuševališča in kmetijske šole razstavo. Drugi dan 12. oktobra ob 10. uri dop. se je v primerno napravljeni sobani Werdenberžkega poslopja pri tleh v pričo odlične gospode svečano pričela 1. Goriška deželna učiteljska konferenca. G. dež. nadzornik Klodič je govoril po nemški, slovenski in laški. — Iz poslednjega govora povzamemo to, kar zadeva zgodovino ljudske šole v Avstriji sploh od besede do besede tako-le: »Kakor vse vstanovitve človeške ima tudi ljudska šola svojo zgodovino, svoje natančno zaznamljene razvojne dobe.«

Cesarica Marija Terezija, ki je bila z bistrim umom spoznala, da treba carevino vso prestrojiti in se lotila bila tega dela s čudovito krepkostjo, ustvarila je razen drugih blagodejnih ustanovitev tudi »ljudsko šolo« v Avstriji in očertala ji uredbo.

Postava 11. avgusta 1805 z naslovom »Politiška šolska ustava« je zapopadala te uredbe stalna načela in uterdila šolstvu obliko, ki je nespremenjena ostala malo da ne vso prvo polovico sedanjega stoletja.

Zgledne, glavne, elementarne šole, kamor naj bi mladina hodila šest let udeleževati se dobrot koristnega uka; nauk sam obsegajoč le malo predmetov in podeljevan pod duhovskim nadgledništvom v jeziku, kateri, če tudi občni omiki mogočen pomoček in naši državi potreben, je vendar nepripraven, da bi se po njem izobraževanje širilo med ljudstvi nenemškimi; učitelji sami le malo učeni, poterti zavoljo uzrokov, katere tu navajati bi bilo preveč zamudno; in ves ta organizem v rokah »dvorne komisije za uk«: — s tem, gospoda, je označena prva doba.

Od tistega dne, ko je bilo ustanovljeno ministerstvo za nauk, t. j. od 23. marca 1848. naprej štejejo drugo dobo. Začelo se je v tej dobi koj preuravnavanje šolstva, ki se je pa precej spet ustavilo, ali slednjič vnovič pričelo. To je bila doba, v kateri so časa valovi razjedli rujave oblike, v kojih je tičal ljudski poduk.

Državni tajnik Feuchtersleben je po odstopu prvega ministra Sommaruga-e 9. julija 1848. začasno vodil šolstvo; on je postavil cilj preuravnavi ljudskega poduka.

Kakor on pravi, je ljudska šola v sistemu javnega poduka na prvem in nar važnejšem mestu, ker ona mora dati vsakemu toliko znanja in dejanskih sposobnosti, kolikor jih treba vsakemu podložniku take države, v kateri ima ljudstvo udeleževati se postavodaje; če ne, bi ta pravica državljanu nič ne pomagala. Glavne misli v njegovem načrtu so bile te-le: Občina zalaga stroške za ljudsko šolo; kedor je do zdaj za-njo plačaval, odrajtuje dotične zneske občinski denarnici; dežela in država podpirate šolo; po šolah na kmetih ni treba plačevati šolnine; predmetom, ki so se do zdaj učili v ljudskih šolah, naj se še dodajo ti-le: prirodoznanstvo, človekoznanstvo, zgodovina pa zemljepis domovinski, petje in telovadba; vsaki elementarni šoli naj se dostavi še »tretji« razred; učiti je v maternem jeziku; učiteljišče dvorazredno pri glavnih šolah naj se podaljša na tri razrede; vsako leto se snidejo učitelji najmanj po

dvakrat v zborovanje, katerega se imajo udeležiti tudi duhovni in dušni oskerbniki; v vsaki deželi naj se izdava šolski list prav po ceni; vsaka šola imej bukvarnico in zbirko učil; učitelji naj imajo stalno plačo, katere naj manjši znesek naj ustanovijo deželni zbori, zato da more učitelj vse svoje moči obrniti le na šolske opravke; občina sklada za doslužnostno plačo učiteljem, oni pa so dolžni udeležiti se katere penzijske ustanove.

Ko je pa minister Thun 18. julija 1849. prevzel vodstvo šolstveno, izročili so zadeve ljudskega poduka 24. okt. tistega leta »deželnim šolskim oblastinijam«; v teh so bili uradniki, ki so imeli oskerbovati ljudske šole po načelih šolske ustave leta 1805; pomagali so jim s posvetovalnim glasom »šolski sve-tovalci«, katerim je bila dolžnost, šole nadgledavati in pomnoževati in pospeševati. Dne 28. julija 1854 so nehale deželne šolske oblasti in njih področje so prevzele spet politiške oblasti.

Dne 20. okt. 1860. je nehalo tudi ministerstvo za uk in bogočastje in na mestu njega se je ustanovil v državnem ministerstvu poseben odsek za nauk in bogočastje; temu je bilo od 5. marcija 1864 naprej dodano svetovalstvo za vse didaktične in znanstvene zadeve.

Došli smo do tretje, t. j. do naše dobe, ki se je začela 2. marca 1867. s tem, da se je zopet ustanovilo ministerstvo za uk in bogočastje. Bolje bi te dobe ne znal zaznamovati, kakor z besedami nemškega pesnika: »Das Alte stürzt, es ändert sich die Zeit«. »Und neues Leben blüh't aus den Ruinen«. (Podira se, kar je starega, spreminja se čas.« »In novo življenje cvete iz razvalin«..) (Dalje.)

— *Družba sv. Mohora.* Dne 1. februarja zbrali so se odborniki, da bi v prvi letošnji seji v presojo poslanim rokopisom prisodili razpisana darila. Izmed povesti ste najbolj dopadli: »Skušnjava in skušnja«, spisal Jože Križman, kaplan pri sv. Ivanu v Terstu in »Terno«, poslal J. Ogrinec, prof. v Vinkovcih. Presojevalci so enoglasno obema prisodili darilo. Od spisov raznega podučljivega zapopadka odlikovali so se zlasti trije, katere je odbor po enoglasnem nasvetu presojevalcev sprejel in obdaroval. So pa ti le: »Pravniške drobtine«, sestavil dr. Janko Serneck, odvetnik v Mariboru. »Irci«, zgodovinska razprava, spisal Anton Keržič, kaplan v Preddvoru in »Perva pomoč pri naglem zbolenji«, poslal dr. Jože Vošnjak, zdravnik v Ljubljani. Da si ravno ne obdarovana, vendar sprejeta sta bila še dva druga spisa, ki bosta »Koledar-ji« prav primerna: »Žveplenke« in životopis »Benjamin Franklina«. Pisateljema se bode dotična nagrada določila po natisu rokopisov. Predlog č. g. Mihaela Lendovšeka: naj opusti družba sv. Mohora za 1876 izdavanje »Nebeške krone« ali pa »Robinzona« in naj rajše izda: »Slomšekove pesni« se ni sprejel zato, ker je gradivo družbenih knjig ne le za letos, ampak vsaj za 3 leta popred urejeno in so pogodbe z raznimi pisatelji tako pognane, da odbor od prejšnih sklepov nikakor ne more odstopiti.

— V zalogi J. Felkl-na in sina v Pragi v celetnih ulicah št. 30 je na svitlo prišla 1. risanka, pike so 1 ctm. vsaksebi, 2. risanka, pike so po 2 ctm. vsaksebi, 3 risanka, pike so po 4 ctm. vsaksebi a 4 je brez pik. Vsak zvezek ima 6 listov iz prav krepkega popirja, na sivem zavitku je slovenski napis (1. 2. 3. 4. risanka). Cena je vsakemu zvezku 6 kr. po 100 skupaj naročenih dobiva se za 4 $\frac{1}{2}$ gld.

— *Imenovanje.* Naslednji v. č. g. g. so imenovani za ude knezoškofijski spraševanski komisiji za veronauk na ljudskih in srednjih šolah in na učiteljskih: korar dr. Henrik Pavker žl. Glanfeld (predsednik), častni korar dr. Andrej Čebašek, potem profesorji: Andrej Zamejec, dr. Gogala in Jože Marn.

— † Gustav Nieritz znani pisatelj za mladino ja umerl star 81 let v Drazdanah 16. februarija. Za leto 1876 je še prišel njegov koledar na svitlo, sicer je spisal nad 100 zvezkov pripovest za mladino.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Po smerti učitelja g. Franceta Mediča je spraznjena na Verhniki služba drugega učitelja z l. p. 450 gl. Prošnje v 6 tednih krajnemu šolskemu svetu na Verhniki.

— Na 2razredni šoli v Čermošnicah je razpisana služba 2. učitelja. L. p. je 400 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 10. aprila krajnemu šolskemu svetu.

— Da se stalno namesté še sedaj spraznjene učiteljske službe na ljudski šoli pri sv. Kocijanu pri Turjaku, l. p. 450 gl.; v Černučah 450 gl. in služba drugega učitelja na Studencu se razpisuje v novič natečaj. Prošnje v 6 tednih neposrednje dotičnim krajnim šolskim svetom.

C. k. okraj Ljubljanske okolice 4. marcija 1876.

Na Goriškem. V šolskem okraji goriške okolice razpisujete se s tem: a) služba nadučitelja, oziroma učitelja v Križi, b) učiteljska služba na enorazrednici v Kviškem. — V obeh šolskih občinah III. oziroma II. verste je letna plača 400 gl. oziroma 500 gl., katera se bode povikšala po §. 30 dež. šol. postave 10. marcija 1870 pa s postavna odškodnino mesto stanovanja letnih 120 gl. oziroma 200 gl., dokler ne bode stanovanja svojega.

Po §. 32. dež. šol. postave 16. oktobra 1875 gre za prvo mesto še 100 gl. opravilne doklade. Prosilci naj vložijo prošnje previdene z dokazom učiteljske sposobnosti in dosedanjega službovanja naj dalje do 4. maja 1876 pri dotičnih krajnih šolskih svetih. Prosilci, ki ne služijo v tem okraju naj vložijo prošnje po njem predstavljenih šolskih oblastih.

C. k. okrajni šolski svet v Gorici dne 23. marcija 1876.

— Po sklepu tega c. k. okr. šolskega svetovalstva je s tem razpisana učiteljeva služba v Breginji III. verste z letno plačo 400 gld., prostim stanovanjem in poviševanjem plače po namenu deželne postave od 10. marcija 1870. št. 18.

O pomanjkanji prosilcev s spričevalom učiteljske zmožnosti po namenu §. 38 derv. post. od 14. maja 1869 št. 62 se podeli služba tudi podučitelju z letno plačo znašajočo 60 % pred omenjene plače 400 gld.

Prošnje s potrebnimi dokazi sosebno s spričevali o pripravnosti za učiteljstvo naj se vložijo naj dalje do 30. aprila t. l. in sicer pri krajni šolski oblastnji v Breginji.

Prošnje onih učiteljev, ki so že v službi, imajo se predložiti po poti predpostavljene okrajne šolske oblastnije.

C. k. okr. šolsko svetovalstvo v Tolminu, dne 17. marcija 1876.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gdčn. Marija Jurman, dosihmal pomožna učiteljica v Idriji, je postala zač. učiteljica v Žireh nad Idrijo.

 Za pirhe prinese „Tovariš“ prav mični pesmici s prelepimi napevi od dobro znanegn skladatelja.

 Šolska kronika in pobotnice za učitelje v službi in v pokoji (Lehrergehaltsquittungen) se dobivajo pri založništvu (R. Milic, stari terg št. 33.)

 Današnjemu listu je pridjana muzikalna prlloga.

Dete v zibeli.

Andante.

Vglasbil A. Stöckel.

De - te le spanč - kaj moj ljub - ček si ti, Svo - je ne -
 A - jaj in spanč - kaj moj ljub - ček slad - ko, Čas se ti
 dolž - ne za - tis - ni o - či. Mir - no po - koj - no krog te - be naj
 ste - ka, ko či - sto zla - to. Ser - ček pre - lju - bi, Dru - gač bo po -
 bo. De - te le spanč - kaj, le spanč - kaj slad - ko.
 znej. Dra - mi - le te bo - do sker - bi za na - prej.

Šolska pesen.

Vglasbil A. Stöckel.

Allegretto.

uk naj te sker - bi. Kdor je pri - den in u -

i i i i i uk naj te sker - bi, Kdor je pri - den
 čan, ta pov - sod je spo - što - van.
 in u - čan, ta pov - sod je spo - što - van. i i i i
 uk naj te sker - bi.
 i uk naj te sker - bi.